

Nu-mi rămâne altceva de făcut decât să accept ideea prietenului meu, să merg în sat la el.

Pe vremea aceea mi se spunea Bunicul; mai mult în bătaie de joc. Apelativul a prins rădăcini cu mult mai târziu, după înființarea Miliției. La vremea însă când începe această povestire eram doar un simplu civil, scos din cadrul unui organism doritor și el de înnoiri. Motivul îl prevăzusem. Poate tocmai de aceea, când Alexiu mi-a întins hârtia, cu ochii lui mari aplecați spre pământ, am priceput că temerile mele reprezentau, de asemenea, o realitate. Căpitanul mi-a dat asigurări că măsura de prevedere era *trecătoare*, că nu peste multă vreme un om cu experiența și loialitatea mea față de legi avea să fie readus în același post ocupat ani la rând în Poliția Judiciară. Acest *trecătoare* a durat destul de mult. N-are rost ca în aceste încercări de memorii să dau timpului ceea ce el nu-mi mai poate înapoia. La ce bun! Anii pierduți s-au dus, n-au să se mai întoarcă niciodată.

Cineva din anturajul fostei mele soții mi-a propus s-o șterg peste graniță, altul să mă reciclez. Îmi găsisse amicul un post de diacon la o biserică de cartier. Voce aveam, smerenia puteam să mi-o educ. La urma urmei, banii n-aveau miros. Am refuzat categoric. O viață de om închinată criminalisticii nu putea face din mine altceva decât eram. Deci am acceptat, cu ușurința omului

aflat la mare înghesuială, sfatul lui Purcărete de a-mi petrece *vacanța* în așezarea din care el plecase pe vremea liceului și în care își făcuse iar apariția în urma unei decizii la fel de categorice ca și aceea luată în privința mea. Eram doi epurați de evenimente. Nu doream să le judec, nici să mă las supus amărăciunii lor.

Mă întorsesem acasă după o audiență fără niciun rezultat în privința viitorului, cu gândul să-mi anunț *pensionarii*, patru la număr, că din ziua respectivă cazarea, hrana și toate celelalte drepturi cu care îi învrednicisem încetau. Nu mai aveam un ban. Apartamentul era însă mai mult decât întors cu susul în jos. Ce putea fi socotit de preț luase calea celor patru zări, împreună cu pruncii mei adoptivi. Îi culesesem de pe drumuri în timpul războiului. Drept recompensă că îi lăsasem să-mi acorde titulatura de *bunic* grijuliu vreme de patru ani, mă furaseră ca pe un ingrat. Mi-au lăsat și un bilet, plin de regrete. Prevedeau „concedierea“. Înțeleseseră că eram pus pe liber. Între un internat oarecare, cu reguli greu de suportat, preferaseră să mă fure și să-și caute în altă parte un nou protectorat, de vreme ce eu nu mai eram în stare să-i subvenționez. L-am rugat pe Panaitescu să facă el ordine în cele două camere lăsate vraise de amicii mei.

Cu o simplă valijoară în care îmi vârhăsem în mare grabă și cu obidă câteva amărâte de obiecte de primă necesitate, mi-am cumpărat, cu un modest împrumut pecuniar de la căpitanul Alexiu, un bilet via Ciceu, spre satul în care Purcărete îmi zisese că, în orice caz, de lapte și pâine n-am să duc lipsă. Eram trist. Trist peste măsură. Niciodată nu mi-a plăcut să fiu lovit de două rele dintr-odată. Acum eram nu numai lovit, dar, într-un fel,

sufletește, de-a dreptul măcelărit. Nerecunoscătorii mei copii adoptivi îmi dăduseră cu tifla. Vârsta pensionării era încă departe, iar refuzul reciclării îmi spulberase siguranța unui salariu. Plecarea era bine-venită și pentru altceva. Nu voiam sub niciun chip să-l fac pe Alexiu să creadă că am rămas materialicește în custodia lui. Le avea și el pe ale sale. Lucrase cu mine doi ani în vechea Poliție, fără să știu, bineînțeles, că el era membru de partid. În această postură, vremile noi nu numai că-i legaseră destinul de noua ideologie, dar din primele zile făcuseră din el unul din cadrele ei de bază. Până când? Se anunțau reverificări, Alexiu avea propriile lui temeri.

— Bine-ai venit, Bunicule, mă întâmpină în gara modestă, dintre dealurile ciudate, Purcărete, salutându-mă militărește, cu toate că era îmbrăcat civil, cu niște haine ce numai de împrumut puteau fi. Pantalonii aveau manșetele desfăcute, ca să poată acoperi ciorapii vizibili din pantofi, iar mânecile de la haina albastră, deși ajustate, erau tot prea scurte ca să ascundă oasele firave de la încheieturi. Slăbise Purcărete. Privirea lui scruta preocupată, hăituită — aceasta a fost prima mea remarcă.

— Ce zici de satul meu, se interesă Purcărete, întrebare pe care o repeta ori de câte ori se nimerea să treacă cineva pe lângă noi.

— Cum o duci? l-am întrebat eu.

— N-aș putea să spun că mă înghesuie binele. Trăim o epocă complicată, Bunicule. Eu nu pot să prind criminali în mod planificat. Și pe urmă, n-am putut să agăț niciodată un individ care avea în capul lui idei apropiate de ale mele. Poți să mă omori, n-am să fiu în stare să-ți explic de ce.

Am ajuns la marginea satului. Eram pe cale să mă întorc spre gară, plictisit, când ceva îmi atrase luarea-aminte.

Undeva spre dreapta se vedea apa șerpuitoare a unui râu, un șarpe aflat în convulsii, cu malurile când depărtate nefiresc, când apropiate. Apele purtau urmele revărsării, malurile erau rupte, casele din preajmă, răsucite pe-o rână. Altceva era însă curios. Un deal din apropiere, nu aveam niciun dubiu, își schimbase înfățișarea. Înaltul se prăvălise la poale, iar adânciturile viiturilor erau acoperite cu ridicături de pământ. Cu toată intervenția brutală, relieful nu putuse fi întru totul schimbat.

— Te rog, Purcărete, scuipă-mă, se aude o voce din apropiere.

Am înmărmurit. Ridicat pe o grămadă de bălegar ce emana aburi pestilențiali, un om între două vârste, acoperit pe obraji cu scuipături, cerșea din partea fostului meu coleg și din partea mea să fie scuipat.

Purcărete îl depășii cu pasul egal, în timp ce eu, cu toată greața, aș fi vrut să zăbovesc.

— Hai, Bunicule, nu merită niciun scuipat, dădu verdictul Purcărete.

Cu brutalitate, mă târa înainte, ca pe un copil răsfățat, ce nu vrea să părăsească o jucărie sechestrată într-o vitrină.

— Bunicule, știu că bani n-ai. Îți pot împrumuta câteva miare. Nu mă întreba de unde-i am, cum i-am câștigat. Dacă se vorbește atâta de exploatatori, să știi, eu n-am fost decât exploatat. Privește spre deal!

Dincolo de apa aflată în acel loc într-o molcomă scurgere, zăresc un fost castel. Din el au mai rămas zidurile și acoperișul.

— Nu fi curios să afli de ce i-au dat foc, nici de ce n-au scos din el mobila și tablourile, butoaiile cu vin și țuică.

Am sentimentul intim că am făcut drumul de pomană. Ceva sufletește, e vorba de sufletul meu, nu era în ordine. Amărâta de geantă pe care o duc în mână, schimbând-o la intervale regulate, ca un receptor dornic să-și afișeze importanța, mă face cretin în propriii mei ochi. Ce caut în satul cu pricina și, mai ales, de ce-am dat atât de iute curs invitației lui Purcărete?

— În om zace o necurmată stare de răutate, Bunicule, se lansează Purcărete, și cu unghia ascuțită a degetului mic își sfredelește urechea cu osârdie.

Se șterge apoi pe un crac al pantalonilor cu indiferența trecătorului grăbit, pentru care nu există nimic în jur.

— Nu, Purcărete, bani mai am, n-aș putea să spun că mulți, dar, cu toate că nu mai lucrez într-o obște unde legea este suverană, mă pune pe gânduri sursa ghemotoacelor de sutare cu care îți sunt burdușite buzunarele.

— Bunicule, matale ai auzit de Varga Béla? Sunt sigur că ba. Nu mai face efortul să-ți omori mintea. Un pictor. Avea la castel, pe un perete, prins într-o ramă uriașă, un nud. Pe asta a vrut-o un bișnițar, nu pânda care, după mine, are o valoare inestimabilă. Tipul, dat dracului, din gară, cu un binoclu, se uita spre castel. Urmărea cine urca acolo și mai ales cine cobora. Așa mi-a aținut calea. Rama era superbă, dar nici pânda nu era de dat la gunoi. Omul a vrut lemnul. Spre pânză a scuipat cu decență, zicând; că lumea asta nouă bine face că distruge lipsa de morală a lumii vechi.

— Dar cel ce se voia scuipat cine-i? întreb, contrariat de schimbarea uluitoare prin care a trecut fostul meu subaltern.

Purcărete se uită la mine încruntând din sprâncene; de parcă în clipa aceea i-aș fi descoperit trăsăturile cu adevărat.

— Parcă eu știu? Așa l-am găsit acum, câteva zile, că doar nu-ți închipui cumva că am făcut purici pe-aici și că am de gând să-i înmulțesc în continuare.

— Bine, dar în cazul ăsta mă uluiești! De ce m-ai chemat?! Am înțeles că o să mergem la pescuit, că o să respirăm aerul curat și înmiresmat al acestor focuri, mint eu, și trag pe nări cu putere parfumul amărui al zădufului umed.

— Aiurea, răspunse Purcărete, și își îndesă pumnii în buzunarele mici ale hainei.

Realizam că numai o inconștientă prostească m-a putut pune pe drumuri. Pentru prima dată mă lăsam dus de voia întâmplării. Uitasem cu desăvârșire că Purcărete era un „agățat“, așa li se spunea în Poliție celor care își primiseră grațierea în urma dorinței liber consimțite de a coopera cu organul de represiune. Până și asta uitasem. Plecasem grăbit, ce mai! Neliniștea și nemulțumirea mă puseseră pe drumuri și o revoltă sinceră, nemărturisită, se păstra cu sfințenie, ca un secret, în inima mea rănită. Aș fi dorit să înțeleg de la Alexiu dacă plecarea mea fusese impusă sau nu. Alexiu mi-a strecurat banii cu o jenă prost mascată, iar eu n-am mai avut altceva de făcut decât să-mi iau bilet de tren. În fața ghișeului mi-am adus aminte de Purcărete și de rândurile lui scrise la mașină. Întotdeauna îi plăcuse să scrie la mașină, chiar și atunci când voia doar

2

— Domnule, eu am facultatea făcută la Viena, adică nu chiar toată. Știi cum sunt marile orașe. Te ademenesc, îți sucesc mințile; eram pe atunci prea tânără ca să-mi dau seama.

Sunt uluit. Purcărete m-a lăsat ca pe o desagă în fața unei porți mari, sculptată cu migală, m-a rugat să aștept și, neavând ce face, am așteptat aproape o oră, până când poarta s-a eliberat de lacătul greu, cu două închizători. În rama abia întredeschisă a ușii s-a ivit jumătatea unui chip; singurul ochi și o porțiune din buzele groase, puternic rujate, mă judecară în tăcere doar câteva clipe, ca și cum femeia m-ar fi așteptat de mult.

— Orban mă cheamă, dar nu sunt unguroaică, așa cum s-ar părea după nume; sunt nemțoaică după mamă și în curând am să părăsesc țara.

Aceasta fusese introducerea făcută de doamna Orban înainte de a deschide ușa dublă a unei case cândva arătoasă după încăperea mare în care mă aflam, cu tavanul înalt, cu o sobă de teracotă din cahle albe, închipuind o madonă cu mâinile ridicate. Iar acolo sus, deasupra părului împletit într-un coc spart în câteva locuri, se odihnea un vas, cândva parte componentă din întreg, acum o simplă salatiară vopsită în roșu.

— Doamnă, nu înțeleg, eu... eu... mă bâlbâi, dar femeia nu luă aminte la nedumerirea mea; se duse la

soba de tuci cu patru cărămizi fixate sub piciorul lipsă și mestecă fredonând un cântec, până când cafeaua și ce-o mai fi fost în ea dădură de-a binelea în foc.

— De ce să înghit eu zațul, eu am fost și am rămas o doamnă, dragul meu Bunic, așa mi-a spus Grigoropol că te cheamă... Mie poți să-mi spui Oti, nu-i așa că sună șic? De la Otilia!

Și, trecând peste uluirea mea vădită, Oti continuă pe același ton, fără să uite să toarne lichidul tulbure în cești minuscule, transparente în lumina palidă.

— Nu cunosc niciun Grigoropol, stimată doamnă Orban.

— Oti, dragul meu, sună mai apropiat, mai intim, sper că nu e cazul să-ți explic încă o dată că nu sunt altceva decât gazda dumitale, atâta tot. Uite banii lăsați de Pol, să știi, n-am abuzat niciodată de bunul altcuiva, iar el, dacă și-a îngăduit uneori, motivul este unul singur: nevoia. Cât stai aici, gătesc eu, doar seara; la amiază, din principiu, nu mănânc. Îți dai seama, la anii mei, cum aș arăta, iar dimineața, Gherghina ne aduce câte un litru de lapte de bivoliță. Mi-e scârbă de el, dar de copilă am adorat bivolițele.

Și Oti îmi arată un tablou atârnat strâmb pe perete, din rama căruia, prin paspartuul îngălbenit, împung coarnele strâmbe și negre ale unui cap de bivol.

— Domnule, să nu te străduiești să-mi explici cine ești și ce suferințe ai. Suferim cu toții, omul pentru asta a și fost creat, o simplă alternativă vie a unei alte realități a suferinței materiale. Crezi că eu n-am suferit? Puțin îmi pasă că ai lucrat la Poliție și că acum ai venit la pescuit sau dracu' mai știe la ce. Aici, în acest cot al râului, nu s-a prins vreun pește de când mă știu.

— Doamnă Oti, vă rog să-mi permiteți, totuși, mă simt...

— Simte-te, Bunicule, un om cu trăsăturile dumitale, cu manierele elegante... Parcă n-am văzut cum te-ai șters pe picioare, cu toate că în interior podeaua e mai neagră decât a fost vreodată la crescătoriile de porci ale lui Eszterházi! Am observat, am acest simț și nu mi-a scăpat nici felul savant cum ți-ai pieptănat cu trei degete puținul păr aflat sub pălăria ridicată în semn de respect pentru o doamnă. Căci, domnule, eu am fost și voi rămâne o *mare doamnă*, frigidă la regimurile foste sau viitoare. Numai sentimentul adânc al cunoașterii de sine contează, restul, iluzii trecătoare, indiferent în ce politică le încifrezi...

— Bine, dar în cazul ăsta nu pot rămâne aici, singură ați spus că bunul-simț...

— Nicio grijă, Bunicule... Dar stai, după mine numele ăsta nu merge, dumneata ești mai tânăr ca mine cu un deceniu. Să nu crezi că-mi fac probleme în privința anilor sau că m-am oprit cu ei, cum fac femeile de rând, la o anumită cifră, crezând că bărbații sunt atât de proști și nu sunt în stare să ghicească vârsta unui rid. De exemplu, ridul acesta de pe frunte câți ani are, Nic? Te rog să fii cinstit, îți spun Nic de la Bunic, e mai scurt și mai agreabil. Hai, nu te mai gândeți atât!

Ca să fiu sincer, în deruta de moment, supus asaltului vorbelor acelei femei, stranie în felul ei, nici nu sunt în stare să mă gândesc. Curiozitatea din mine învinge rațiunea, mereu la pândă, gata să sară la atac la cel mai mic semnal. Înregistrez, pur și simplu, tot ce observ în jur, dorind să ghicesc și ceea ce nu am siguranța că se poate vedea. Ceva lăuntric mă încredințează că